

TEATRES I CINEMES DE MANRESA

UN PASSEIG PER TEATRES I CINEMES DE MANRESA

A l'últim terç del segle XIX i fins als anys setanta del segle XX, els teatres van ser un punt neuràlgic de la vida cultural i cívica de la ciutat. Nius d'idees i projectes, espais d'intercanvi, locals d'esbarjo i entreteniment, punts de trobada...

Més enllà dels equipaments ja construïts específicament per a aquests usos, les escoles, entitats i centres parroquials tenien pràcticament tots una sala per acollir espectacles. Els espais utilitzats com a cinema o teatre tenien un pes important en el teixit cívic, associatiu i veïnal de la ciutat. A Manresa, hem pogut comptar més d'un centenar d'edificis que en un moment o altre van ser espais escènics. Alguns amb una trajectòria llarga i que han arribat fins als nostres dies com el **teatre Conservatori**, **Els Carlins**, el **Cor de Sant Josep**, el **local Nostra Llar del Poble Nou** o el **teatre Kursaal**. D'altres de vida breu, com el **cinematògraf Principal** o fins i tot alguns molt efímers i segurament desconeguts per a la majoria de persones avui, com l'**Iris Sport**, el **cinematògraf Gaumont**, etc. Aquest opuscle que teniu a les mans fa un repàs dels més destacats.

El cas de Manresa no és pas excepcional. Ciutats i pobles tenen aquest passat comú en què la vida social, cultural i cívica s'articulava a l'entorn d'un teatre o local parroquial. Però sí que a Manresa aquest llegat ha estat decisiu per mantenir encara avui la flama encesa. El pòsit cultural de tots aquests locals ha fet que Manresa hagi estat bressol de múltiples actors, actrius i directors... L'ambient cultural de tants anys ha fet que encara avui el públic ompli les platees. Aquest caliu, barreja de records i nostàlgia, de nissagues familiars d'artistes amateurs... és una força catalitzadora que, fins i tot, va ser capaç de moure muntanyes i recuperar el **teatre Kursaal**, ara ja fa gairebé 15 anys.

Gaudiu d'aquest passeig per teatres i cinemes de Manresa, amb el qual des d'El Galliner, com entitat Administradora de la Festa de la Llum 2021, hem volgut mirar enrere, veure d'on venim, fer memòria i deixar constància d'aquesta part de la nostra història. Hem fet el viatge acompanyats i guiats per historiadors i col·laboradors però, sobretot, de bracet amb manresans i manresanes que han volgut compartir els seus records i fotografies. Un agraïment infinit.

Francesc Comas Closas i Associació Cultural El Galliner

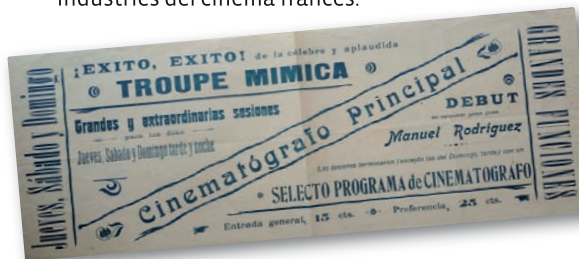

A la dreta de la fotografia el cinematògraf Principal, on es poden observar les dues taquilles a banda i banda. Al costat, cartell de l'any 1904 i, a baix un altre cartell del Principal, sense data (ACBG).

CINEMATÒGRAF PRINCIPAL

1903-1923

El **cinematògraf Principal** –conegut com Ca l'Abadal–, es va construir al número 12 del Passeig de Pere III l'any 1903, projectat per l'arquitecte manresà Ignasi Oms i Ponsa. La construcció de l'edifici, el primer a Manresa creat expressament com a cinema, va ser un encàrrec de l'empresari manresà Baltasar Abadal Vallés, reconegut director, operador de càmera i important empresari del cinema català així com representant de les principals indústries del cinema francès.

El local tenia al seu costat el Cafè Alhambra, conegut popularment com La Gàbia, on també es feien projeccions de cinema. Però al Principal també s'hi feia teatre. El 6 de setembre de 1904 s'hi va representar la sarsuela *Los chicos de la escuela*; i per la Festa Major de 1905 s'hi anunciava l'estrena de la pel·lícula *El palacio de las mil y una noches*.

La façana de l'edifici, que avui es manté pràcticament intacta, va ser reformada completament per l'arquitecte Alexandre Soler March l'any 1913, després de la clausura del cinema, motivada per l'excessiva competència d'espais d'exhibició a la ciutat. Aquell mateix any es va convertir en el local social de la Lliga Regionalista de Manresa amb el nom de Casal Regionalista, amb el teatre, una sala de festes i cafeteria.

El 1923, l'edifici va ser adquirit per la banca Arnús i el Casal Regionalista es va traslladar al local del número 5 de carrer de la Mel. Des de llavors, l'emblemàtic edifici del Passeig, catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local, ha estat propietat de diverses entitats bancàries.

TEATRE NOU

1906-1929

Inaugurat el 1906, el **teatre Nou** deu el seu origen als espais d'esbarjo efímers que s'instal·laven a l'estiu al Passeig de Pere III, estrenat feia ben pocs anys. Hi havia teatrets, carpes, pistes de ball, atraccions mecàniques, plaça de toros... que a partir de llavors va acollir aquest nou teatre.

Tenia platea i primer pis i estava fet tot ell de fusta, amb detalls de decoració modernista a l'estil dels teatres del Paral·lel de Barcelona. S'hi podia veure de tot: òpera, opereta, sarsuela, drama, comèdia, circ, varietats, concerts, jocs florals i cinema des del 1909... Com a curiositat i exemple de la varietat de la programació, el 2 de novembre de 1924 a l'escenari d'aquest teatre s'hi va fer una matinal de boxa.

Durant els primers anys se'n va fer càrrec, entre d'altres, la família Jorba, molt coneguda pels seus grans magatzems a Manresa i també a Barcelona. L'any 1914 el **teatre Nou** va passar a mans de l'empresari Andreu Cabot,

que hi va fer reformes. Al cap de pocs anys, el 1927, i a pocs metres del teatre Nou, el mateix Cabot va fer construir el Gran Kursaal. Potser per això el teatre va iniciar una crisi que va acabar amb el tancament del **teatre Nou** el 1929. Aquell mateix any la Compañía Telefónica va comprar l'edifici i hi va construir la nova central telefònica. Actualment encara en conserva la propietat i una de les seves empreses filials hi té una botiga de telefonia.

Façana del teatre Nou, amb les taquilles i la portalada d'accés. A sota, dos cartells, un de cinema del 1917 i un altre de l'obra *Terra baixa* del 1920 (ACBG).

TEATRE KURSAAL

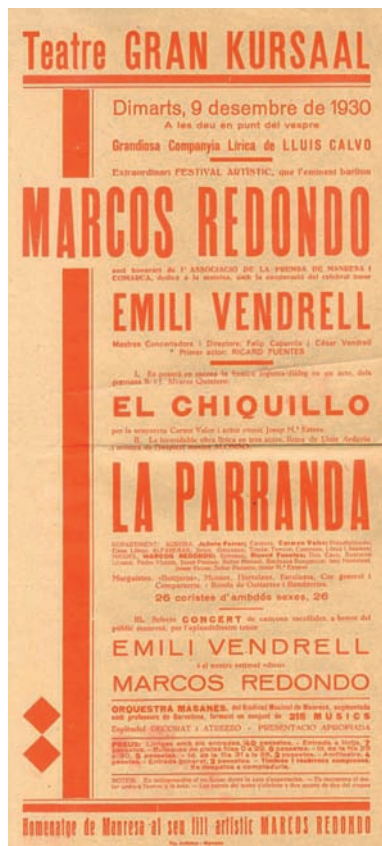
1927

Construït l'any 1927, el **teatre Kursaal** era un dels més grans de l'època; no només de Manresa, sinó de tot Catalunya. Tenia capacitat per a més de 2.000 espectadors, entre la platea –amb mil butaques– les llotges, l'amfiteatre i el galliner. Segurament per aquesta raó el seu impulsor, l'empresari Andreu Cabot, li va posar el nom de Gran Kursaal. Es va inaugurar amb una funció de gala de l'òpera 'Aida' de Verdi per la Festa Major de 1927.

Des de llavors, l'espai, pensat inicialment com a cinema, alternava les projeccions amb una gran varietat d'actes i espectacles: teatre, sarsueles, òperes, concerts de música clàssica i moderna, funcions de revista, dansa, conferències, sermons, Jocs Florals, festivals, mítings... Va acollir, per exemple, els actes de commemoració de la proclamació de les Bases de Manresa amb la presència del president Francesc Macià (1931), la darrera actuació del baríton Marcos Redondo en el seu comiat dels escenaris fora de Barcelona (1957), o actuacions musicals de personalitats rellevants com Pau Casals dirigint la seva orquestra (1930) o el pianista polonès Arthur Rubinstein (1931).

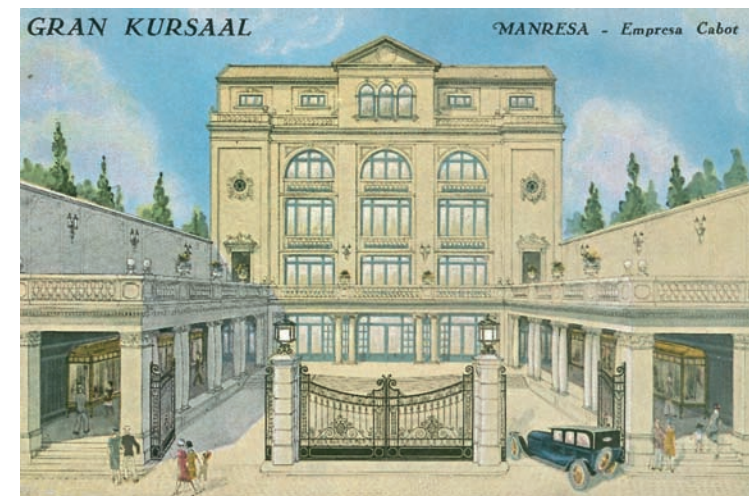
El **Kursaal** va mantenir l'activitat fins al 1988, quan el va comprar l'Ajuntament de Manresa. A l'espera de disposar de finançament municipal per fer-ne la rehabilitació, i en desús, el teatre es va anar degradant. Només el pati s'obria en moments puntuals per fer-hi alguna activitat.

El **teatre Kursaal** va tornar a obrir les portes la vigília de Nadal de 1995. L'associació cultural El Galliner va escollir aquest espai per presentar-se públicament per reivindicar aquest equipament per a la ciutat. Es tractava de fer una visita a l'edifici que s'acabava al pis més alt del teatre, el galliner, on els membres de la nova entitat explicaven als visitants la voluntat de treballar per la recuperació del **Kursaal** i van començar a vendre les entrades, a 2.000 pessetes, per una previsible inauguració el 2006, deu anys després.

El suport i la implicació popular de la ciutadania va fer que el 1999 l'Ajuntament iniciés el procés per a la recuperació del vell teatre, que va culminar el 20 de febrer de 2007 amb la inauguració oficial del nou equipament, amb una sala gran de 800 localitats, i una altra de petita, polivalent, amb capacitat per a 200 persones. La recuperació del **Kursaal** va iniciar una segona etapa en la vida d'aquest equipament, convertit actualment en un referent en la difusió de les arts escèniques d'àmbit nacional.

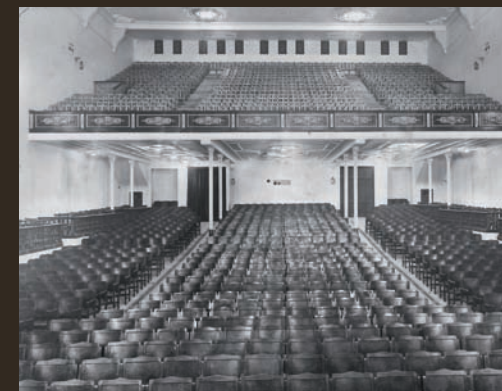
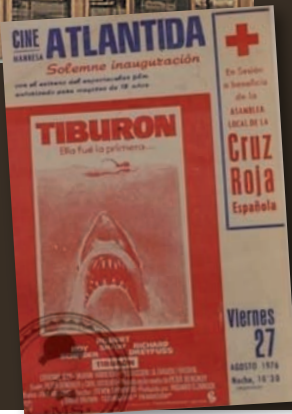
La fotografia principal és de la inauguració oficial del teatre, l'agost de 1927, així com la postal del teatre que es va repartir aquell dia. Al costat hi ha el cartell d'una de les actuacions que hi va fer Marcos Redondo (1930) i, a sota un de la projecció de *Ben-hur* (1928) (ACBG).

A l'esquerra, el Catalunya pocs mesos després de la inauguració, el 1949 (Arxiu part. Jordi Padró).

A dalt, fotografia de l'entrada dels multicines Atlántida (Arxiu part. Albert Solé). I al costat, el cartell de la inauguració de l'Atlántida l'agost de 1976 amb *Tiburón* (Arxiu part. Josep Sanz).

A l'esquerra, gent fent cua per entrar a veure "Les peripecias de Skippy" el 1929 (ACBG). A la dreta, interior del cinema l'any 1927, amb llotges al voltant de la platea (Arxiu part. Jordi Padró). A baix, cartell de l'agost de 1936, dues setmanes després de l'alçament militar (Arxiu part. Josep Sanz).

CINEMA CATALUÑA 1948-1987

El 1948 es va inaugurar el **cinema Catalunya**, després de dos anys d'obres que inicialment planificaven un cinema amb el nom de Windsor, a la cruïlla del que llavors era el passeig de José Antonio (ara Passeig de Pere III), amb el carrer Magí Canyelles.

Tenia capacitat per a més de 1.800 espectadors, entre platea i amfiteatre; i butaques encoixinades; diferència destacable respecte dels altres locals de la ciutat, que les tenien de fusta.

El 29 d'agost del 1948, per la Festa Major de Manresa, s'hi va fer la primera projecció, amb la pel·lícula *Aquella noche en Río*. Durant molts anys aquest va ser el cinema de més categoria de la ciutat i per això acollia les estrenes més importants. Així, pocs dies abans del Nadal del 1951 es va estrenar la mítica pel·lícula *Lo que el viento se llevó* en sessions de tarda i vespre; i sessions matinals els diumenges.

El 1953 s'hi va projectar, per primer cop a la

ciutat, una pel·lícula en CinemaScope: *La única sagrada*, tot un esdeveniment tècnic que de mica en mica es va anar generalitzant a altres cinemes de la ciutat. En els primers temps, el **Cataluña** obria de dijous a diumenge però a la meitat de la dècada dels cinquanta va passar a obrir només els dissabtes, diumenges i festius.

Multicines Atlántida

El **Cataluña** va tancar portes el 1987, quan al seu costat ja funcionava des de 1976 un altre cinema: l'**Atlántida**, inaugurat aquell any amb la projecció de 'Tiburón'. L'espai que ocupava el **Cataluña** va servir llavors per obrir-hi tres noves sales molt més petites i crear el 1988 els **multicines Atlántida**. El Festival internacional de cinema negre de Manresa (Fecinema), un certamen que es va celebrar anualment a la ciutat entre 1999 i 2012 hi va fer sempre les seves projeccions.

L'any 2000 es va iniciar la darrera etapa de l'equipament amb el tancament de l'**Atlántida** original i, el 2012, també van tancar les tres sales que ocupaven l'espai de l'antic **Cataluña**.

CINEMA OLIMPIA 1927-1984

El Salón Olimpia, obra de Josep Danés i Torras, es va inaugurar el 8 de juliol de 1927. Era propietat de l'empresari Francesc Serramallera, que va voler construir un local amb les millors característiques tècniques i la màxima comoditat per al públic. En un dels primers fulletons publicitaris hi constava com a subtítol: "*Cine de las familias distinguidas*". Tenia un aforament de més de 1.300 persones.

Com a elements decoratius destaquen els que ornamenten la façana principal d'estil noucentista, les baranes dels balcons i, a la part de dalt, sobresurt la cornisa centrada amb un medalló circular amb el nom del cinema, que dona espectacularitat a la façana. L'accés principal al cinema era pel carrer d'Àngel Guimerà, però en tenia un altre pel carrer de Casanovas.

Després de la mort de l'empresari Francesc Serramallera, en va agafar la direcció la seva filla Mercedes Serramallera Rius, que, gràcies al seu esforç constant i imaginació

en la selecció dels espectacles, va aconseguir per a l'**Olimpia** un gran prestigi i el favor del públic que sovint omplia la sala. Hi va portar, per exemple, un sistema d'aire condicionat.

Amb el Gran Kursaal i el Modern Palace inaugurats el mateix any, hi havia una forta competència en el sector, per això l'**Olimpia** va desplegar un ampli ventall de recursos publicitaris per atraure públic: diorames al vestíbul –convertit en jungla tropical o amfiteatre romà–, homes anunci pels carrers de Manresa disfressats de tres mosqueters o d'homes de Pancho Villa.

Durant molts anys a l'**Olimpia** era molt popular el *programa de duro* o cinc pessetes (0,03 euros), –unes sessions econòmiques de cinema– que es feien els dijous i divendres. El **cinema Olimpia** va tancar el 1984 i a partir de llavors l'edifici, que conserva encara la mateixa façana, s'ha destinat a usos comercials.

CINEMA APOLO

1925-1987

Per la Festa Major de 1925 es va inaugurar amb l'obra *La reina jove* d'Àngel Guimerà el Salón Apolo, un petit teatre i sala de ball que la Cooperativa Obrera Manresana tenia a la cantonada del carrer Infants –ara sant Joan Baptista de la Salle– amb el carrer Bonsuccés.

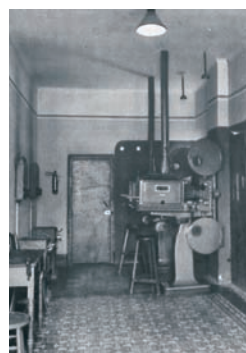
Durant les dues primeres dècades, l'**Apolo** acollia en bona part representacions teatrals. El 25 de novembre de 1928 s'hi va escenificar *La caputxeta blanca*, interpretada, entre d'altres, per les actrius locals Alberta Torres, Paquita Pahisa, Conxita Pahisa, amb l'Esbart Manresà de Dansaires i el conjunt La Alhambra.

Després de la guerra es va obrir un nou teatre i sala de ball per iniciativa de l'empresari Lluís Rovira i Pujol. Els nous locals es van inaugurar el 2 de febrer del 1941 amb l'actuació de l'actor Enric Borràs com a protagonista de l'obra *El Abuelo*, de Benito Pérez Galdós. Per la Festa Major del 1942 Maria Matilde Al-mendros hi va protagonitzar *Amores i amoríos*, i fins al 1945 hi va actuar també en altres ocasions.

El 1946 l'empresari Rovira va transformar el local en cinema, amb una platea molt allargada que tenia capacitat per acollir fins a 650 persones. El 14 de setembre del 1958 el cinema es va cremar i a partir de llavors se'n va fer càrrec l'empresa Cabot, coneguda més tard amb el nom d'Espectacles Padró Cabot SL.

L'any 1968 el **cinema Apolo** va ser classificat com a “sala de arte y ensayo”, i va permetre projectar-hi el documental *Helga, el milagro de la vida* el 1969, considerada una de les primeres pel·lícules de divulgació sexual –amb escenes impactants del moment d'un part–, que va provocar cues excepcionals d'espectadors moguts per la curiositat i la morbositat. A mitjans dels vuitanta la sala es va especialitzar en la projecció de pel·lícules eròtiques classificades com a S.

El **cinema Apolo** va tancar el 1987 i una part de l'espai –encara visible– el van ocupar habitatges i espais comercials.

A dalt, la platea del cinema l'any 1946. Al mig, a la dreta, cua per veure “Helga, el milagro de la vida” (Arxiu A. Quintana); i al mig a l'esquerra, cabina de projecció (Arxiu Jordi Padró). El cartell és d'una representació, d'*Els Pastorets* de 1944 (Arxiu Jaume Pons).

LOCAL DEL JOC DE LA PILOTA

1870-1960

El primer pis de la Casa Coll núm. 7 acollia un cafè i un teatre en el qual l'Acadèmia de la Joventut Catòlica, fundada el 1870, organitzava representacions d'obres de teatre, actes literaris, conferències, mítings, sopars, etc, i també, més tard, s'hi va fer cinema. La Joventut Catòlica, nom que sovint rebia l'entitat, va passar per diferents espais abans d'arribar en aquest **local del carrer del Joc de la Pilota**, on va crear una escola d'actors amateurs, només per a homes. En aquesta sala, amb tres grans finestrals i balcons que encara es poden veure, el Nadal de 1888 s'hi van representar *Los pastorillos en Belén* o *sea el nacimiento de Jesucristo* i fins a primers del segle XX alternaven aquesta versió amb la d'*El nacimiento del Salvador*. A partir de 1911 s'hi representa el drama bíblic “La rosa de Jericó”.

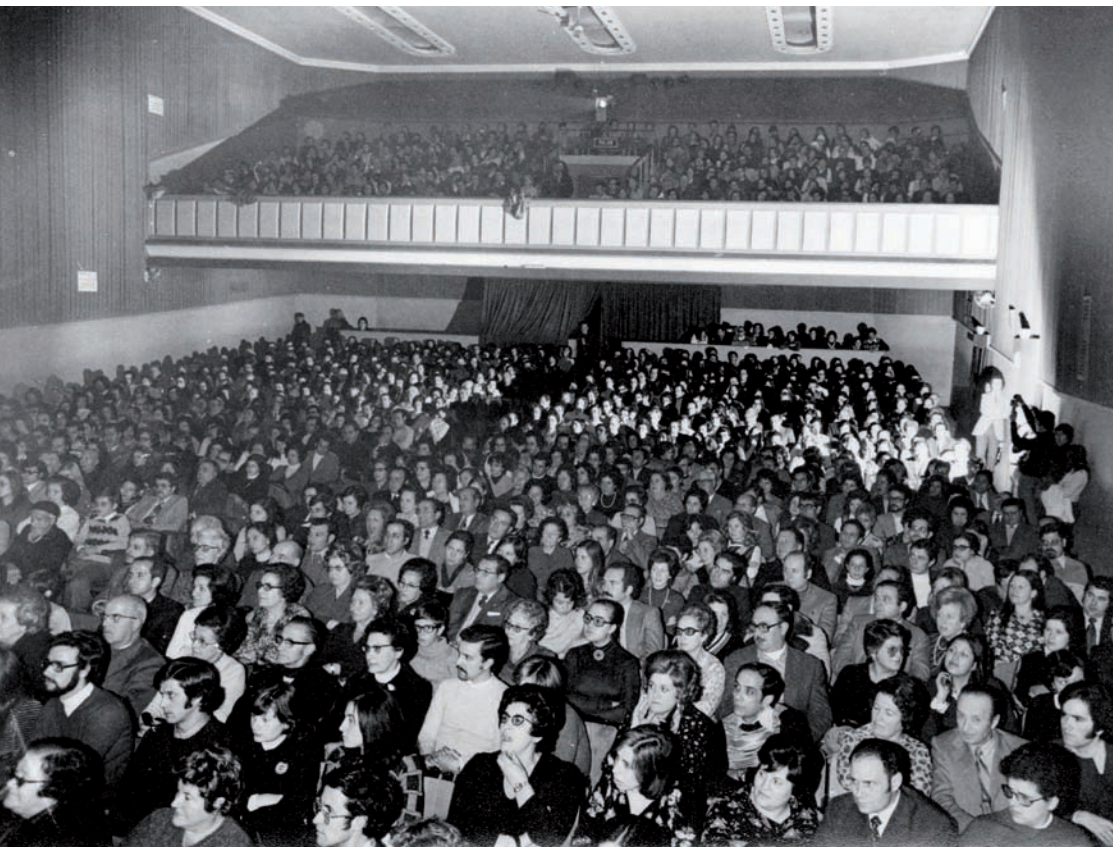
L'any 1892 l'Assemblea de la Unió Catalanista que es va fer a la ciutat i va aprovar les Bases de Manresa al saló de sessions de l'Ajuntament, hi va organitzar diversos actes acadèmics, a càrrec de la Lliga Regional de Manresa, que també hi tenia la seu social. També s'hi va fundar l'any 1903 la Joventut Carlista Manresana, que hi va tenir la seu fins l'any 1905 quan es van traslladar al carrer de Sant Miquel, el primer local d'**Els Carlins**.

L'elenc de l'Acadèmia hi va representar desenes d'obres teatrals en les primeres dècades del segle XX. El 4 i 5 de juny de 1911 *La creu de la masia* i també *De gorres*; i entre una obra i l'altra s'hi van projectar pel·lícules curtes, segons consta en el cartell publicitari.

Fins al 1936 va ser el local social de la Joventut Catòlica. El 22 de juliol de 1936 hi van entrar un grup de “revolucionaris” i van llençar alguns dels mobles del local per les finestres i en van cremar d'altres. El local de la primera planta va quedar tancat durant molts anys. D'octubre a desembre de 1960 va acollir les Congregacions Marianes provinents del local del carrer de la Mel, fins que a finals d'aquell mateix any ja es van establir a la **Sala Loiola**.

A la foto, una imatge del carrer del Joc de la Pilota, a final dels anys setanta (Arxiu A. Quintana). El cartell és de la Festa Major de Manresa de l'any 1911 (ACBG).

A la foto gran, sala plena a vessar per veure la 18a Innocentada Vessa Vesubi (1974) (Arxiu part. Eva Soler). A sota, a l'esquerra, actuació del Circ Cric, dins la programació de Rialles el 1979 (Foto i arxiu Jordi Pascual). I al costat, gent fent cua pel concert de

Lluís Llach el 1981, organitzat per Tabola (Foto i arxiu Albert Solé).
A la pàgina 13, a dalt, cartell de l'any 1967 (Arxiu CineClub) i, a sota, programa de mà de La Torna amb el grup Els Joglars l'any 1977 (Arxiu part Joan Morros).

SALA LOIOLA

1960-2006

En aquest solar on hi havia hagut l'església de Sant Ignasi, enderrocada durant la Guerra Civil, les Congregacions Marianes hi van construir l'any 1960 la **Sala Loiola**. Les obres van durar poc més de nou mesos i es van poder finançar, en bona part, gràcies a la subscripció popular d'uns 'bons' de 500 i de 1.000 pessetes que va emetre l'organització religiosa.

El matí del 18 de desembre de 1960 se'n va fer la inauguració oficial i, aquell mateix dia a la tarda, ja s'hi va representar la primera obra de teatre: *El anticuario*, a càrrec del grup escènic del Círculo Familiar Recreativo, **Els Carlins**.

La **Sala Loiola** comptava amb un gran escenari, un fossat per a músics, butaques de fusta i una platea amb una capacitat per a 800 espectadors i 200 a l'amfiteatre. Des del començament ja s'hi va fer cinema. Els divendres al vespre, sessions de CineClub, entitat fundada el 1955 i que hi tenia la seva seu social. Durant els primers anys, els dissabtes a la tarda s'hi feia una sessió de cinema infantil patrocinada pels Magatzems Jorba. Al vespre, una sessió doble per adults i els diumenges a la tarda, sessió doble per a "tots els públics".

La programació de cinema es combinava amb altres activitats culturals: representacions teatrals, recitals de la Nova Cançó, concerts, dansa, innocentades, festivals escolars... Per l'escenari de la **Sala Loiola** hi van passar artistes com Joan Manuel Serrat, Lluís Llach, Peret, Herta Frankel, Pepe Rubianes... o grups com Els Joglars, Dagoll Dagom, Comediants, Tricicle, Esquirols, Fusioon, Companyia Elèctrica Dharma...

El 1977 s'hi va formar el grup Rialles, amb l'encàrrec d'organitzar una programació d'espectacles per a nens i nenes. Aquesta entitat, juntament amb l'escola de música Esclat, hi va presentar espectacles musicals adreçats al públic familiar, el primer dels quals va ser, *La història del jazz en conte* l'any 1979.

El 1981 la **Sala Loiola** va passar a mans mu-

nicipals i se li canvià el nom pel de **Sala Ciutat**. El 1984 l'Ajuntament va canviar les butaques de fusta per unes d'encoixinades i molt més còmodes. Amb aquest canvi, l'aforament va quedar reduït a 650.

La **Sala Ciutat** va continuar acollint la programació de Rialles –des de l'any 1995 Imagina't-laXarxa–; de CineClub –els diumenges a la tarda–; la programació municipal Teló; festivals escolars i d'entitats culturals, sessions esporàdiques de cinema, concerts...

Finalment, el 2006, amb la recuperació del teatre Kursaal a tocar, la **Sala Loiola** va abaijar la persiana definitivament. El 2015 es va enderrocar tot l'edifici. L'espai que ocupava la **Sala Ciutat** acull ara l'accés al Museu de Manresa.

A la dreta, foto de l'interior del cinema (Arxiu part. Jordi Padró) i de la façana (Arxiu Jaume Pons). I cartells diversos cedits per Josep Sanz.

CINEMA GOYA 1907-1992

A finals del segle XIX, al carrer Sant Andreu hi va haver el teatre Gayarre, un espai de diversió i oci, conegut popularment per Café del Niño, al qual s'accedia pel carrer de la Dama. El Gayarre es va enderrocar l'any 1903 i el seu lloc el va ocupar el cine Modern, ubicat fins llavors al Passeig de Pere III, al costat del popular casino El Porvenir on, uns anys més tard, s'hi instal·laria la fàbrica de galetes La Polar.

L'any 1907 l'entrada al cine Modern es va traslladar al carrer Sant Andreu, però la reforma més important de l'edifici va ser el 1929, a càrrec de l'arquitecte Josep Firmat Serramalera. En aquell moment es va dir Modern Palace, nom triat per concurs. Propietat dels empresaris Marià Roca i Ramon Subirana, l'agost del 1931, el van traspasar a Francesc Serramalera i poc després, el 1932, va ser rebatejat com a **cinema Goya**. Uns anys més tard el va comprar a l'empresari Modest Pa-

dró Riera, gendre d'Andreu Cabot, que el 1927 havia construït el Gran Kursaal.

El **cinema Goya** té l'honor de ser la primera sala manresana on es va estrenar el cinema sonor, l'any 1929, amb la projecció de la pel·lícula *El cantor de jazz* (1927). Era un local molt espaiós, amb un aforament de 1.140 butaques i una entrada amb unes escales majestuosos. Alternava sessions de teatre i cinema.

Als anys 50, l'agrupació escènica Proscenio de l'Ateneu hi va representar diverses obres. Eren moments d'esplendor i pel **Goya** van passar artistes com Antonio Machín, Joan Capri o Paco Martínez Soria. El 1958 va acollir també un homenatge pòstum a l'actor badaloní Enric Borràs Oriol, així com una representació de *La Passió* dirigida per Damià Cristina, el 1962.

El pas del temps el va relegar a cinema de barri i cap als anys setanta en escenari d'espectacles de varietats. Va tancar portes el 1983, tot i que durant dos anys –entre 1990 i 1992– va reobrir com a **cinema Muralla**. L'any 2011 es va enderrocar i només se'n conserva la façana de la plaça dels Drets.

COR DE SANT JOSEP 1849

L'edifici que acull el **Cor de Sant Josep** es va inaugurar el 1849 com a casino, però uns anys més tard es va convertir en el teatre i la sala d'espectacles que es coneixia amb el nom de Novedades i que va acollir muntatges de tot tipus, *varietés* i *music hall*.

La Societat Coral de Sant Josep, coneguda com el **Coro**, es va constituir el 1877 i va instal·lar aquí la seva seu social. Els primers components de la coral van ser els homes casats de la Congregació Mariana de Sant Josep de la Cova. La majoria eren obrers i seguien els principis d'Anselm Clavé: apropar la música i la cultura a la classe treballadora. El seu fundador va ser mossèn Jaume Castañer i Cases i el primer mestre director, Antoni Vives.

Durant els primers anys de la postguerra l'activitat va ser mínima. A partir de 1946 l'entitat va reviu i tant el grup de teatre com el cor van agafar un nou impuls. Sarsuela, *Els Pastors*, representacions teatrals com *Don Juan*

Tenorio... eren tradicionals als anys 60. L'elenc, sota la direcció de Josep Torreguitart, hi va presentar entre d'altres: *El ferrer de tall*, *El mistic*, *Marianela*, *El Baltasar* o *La vida d'un home*.

El desembre de 1957 al **Coro** s'hi va estrenar *La sardana dels geperuts*, la primera Innocentada de Manresa escrita per Agustí Soler i Mas; amb Jorge Blaya, Antònia Flotats, Joan Civit i el mateix Agustí Soler. Aquesta activitat, organitzada per l'Agrupació Manresana de Folklore, que es va repetir el 1958 i el 1959. I els anys setanta van ser també molt prolífics: cinema amateur, actuacions del grup Farsa, revista Xarxa, discoteca Vestales...

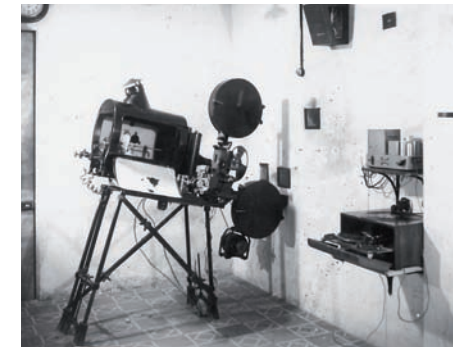
Des de l'any 2000 el **Coro** és propietat i seu social del grup sardanista Dintre el Bosc i el seu local s'ofereix per acollir iniciatives socioculturals diverses.

Cartells cedits per l'Arxiu Comarcal i dues fotografies actuals de la façana i l'interior del Cor de Sant Josep fetes per Àngel Oliveras.

Aquestes imatges formen part de la història dels teatres i cinemes de Manresa.

A dalt a l'esquerra, el pati del Kursaal poc després de la inauguració, el 1927 (ACBG). Al costat, un dibuix que anunciava el Circo Ferroni (1878) al Buen Retiro, teatre a l'aire lliure ubicat al solar on hi ha l'Anònima (AHCB). I a sota, cinema Apolo el 1953, amb la façana decorada per acollir *El mayor espectáculo del mundo* (Arxiu part. Maria Josep Iglesias). D'aquest espectacle se'n va fer una publicitat especial, amb retallables (Arxiu Jaume Pons).

A dalt, interior del cinema Catalunya l'any 1949 (Arxiu part. Jordi Padró). Al mig a l'esquerra, homes fent publicitat d'*El soltero inocente* el 1933 al cinema Olimpia (Arxiu Jaume Pons). I a la dreta, màquina de projecció del local de les Congregacions Marianes el 1955 (Arxiu part. Salvador Vicens). A sota, construcció de la Sala Lloïola, el 1960 (Arxiu família Morros).

ELS CARLINS 1903

La Joventut Carlista Manresana es va fundar l'any 1903 i es va instal·lar provisionalment al local de la Joventut Catòlica, al carrer Joc de la Pilota. El 1905 es va traslladar a un edifici del carrer Sant Miquel on tenia la seu el casino Siglo XX i van remodelar la sala per convertir-la en un petit teatre. El 1910 el teatre de la Joventut Carlista va ser renovat per Ignasi Oms i Ponsa amb la voluntat d'adaptar l'escenari a les representacions d'*Els Pastorets*. I el 1920 es va engrandir el pati de butaques.

Amb l'inici de la guerra civil, el 1936, el **teatre dels Carlins** es va transformar en Escola Proletària d'Art Escènic i el carrer Sabateria es va rebatejar amb el nom de Carlota Mena en honor de l'actriu que va morir mentre representava l'obra *Locura de amor* al teatre Conservatori, el 28 de desembre de 1902. Un cop acabada la Guerra, el teatre va prendre el nom de Café España i més

tard, el 1942, el de Círculo Familiar Recreativo. A partir de 1946 s'hi alternava l'activitat teatral amb la cinematogràfica. La primera representació teatral va ser *El ferrer de tall*, la primera obra en català des del final de la guerra.

El 1981 es va decidir catalanitzar i revisar el nom de la sala, que a partir de llavors va ser Casal Familiar Recreatiu. L'any 1982, el director del grup escènic Rossend Mata i un important grup d'actors decideixen deixar l'entitat per desavinences amb el president i creen el Grup Teatral L'Espantall. Entre 1984 i 1993 és aquest grup qui s'encarrega de les representacions tradicionals d'*Els Pastorets* als **Carlins**. El 1994 la Junta directiva encarrega a Joan Torrens Vila la representació d'*Els Pastorets* i s'obre una nova etapa del grup escènic d'**Els Carlins**.

Durant tota la trajectòria d'**Els Carlins**, tal com es coneix popularment la sala, s'hi han fet centenars de representacions de teatre amateur i d'altres activitats culturals. En destaca la celebració del Primer Premi Ciutat de Manresa el 1971 –que hi va tenir

continuitat–, i el Primer Concurs Comarcal de Teatre Premi Bages el 1986. També s'hi han representat moltes sarsueles, *La Passió*, *Don Juan Tenorio*, jocs florals, innocentades... Però sens dubte, la representació més arrelada és la d'*Els Pastorets*, que s'hi presenten des del 1910.

Els Carlins ha estat i és actualment, seu de diverses entitats i grups culturals. Tradicionalment, **Els Carlins** ha tingut un grup d'actors i actrius estable i ofereix cursos i tallers de teatre des del juliol de 1995. En els darrers anys s'hi han fet reformes importants, sobretot a nivell tècnic. Des del 2006, l'edifici d'**Els Carlins**, és propietat de la Fundació Privada Cultura i Teatre, que té cura de la gestió.

A dalt a l'esquerra, representació d'*Els pastorets* del 1932 (Arxiu part. Josep Soler). I imatges actuals de l'exterior i l'interior de la sala Els Carlins (Arxiu part. Alex Belsa i foto Angel Oliveras, arxiu El Galliner). I a sota, cartells d'obres de teatre que ha acollit el local (Arxiu Jaume Pons).

Círculo Familiar Recreativo
Domingo, 11 Diciembre 1955 - Tarde, 5'45
ESTRENO de la más reciente producción literaria local
De portes endins
(VIDA I MIRACLES D'UN BOTIGUER DE BARRI)
Comedia de costumbres populares dividida en 3 actos, 5 cuadros y en verso, debida a la pluma del escritor manresano **Perfeto Amella**, que será presentada bajo el siguiente

ATENEU OBRER MANRESÀ

1848-1999

En aquest indret, a la casa anomenada Cal Vallès, s'hi va construir l'any 1848 el Casino Manresano, al xamfrà dels carrers de na Bastardes i de les Piques i amb entrada per la placeta del Pes Vell de la Farina. Més endavant va canviar pel nom de Saló Euterpe –prenent el nom de la musa de la música–, tot i que el teatre també havia tingut altres noms com teatre Bretón, Novedades, Salón Calau, Las Dos Bellezas o Teatro de Casa Vallès. També hi havia hagut el cabaret Petit Doré, local de prostitució, on a les llotges, nois de la burgesia manresana mantenien relacions sexuals amb les artistes.

El 1903 el teatre es va restaurar, però a causa de la forta competència amb el **Conservatori**, molt aviat va cessar la seva activitat teatral. L'any 1910 es va convertir en el local d'espectacles del Patronat Obrer de Nostra Senyora de Montserrat i va funcionar com a cafè-concert. El 1923 el va llogar l'**Ateneu Obrer Manresà** que havia tingut el seu primer local al Pas de Cardona –actual carrer d'Àngel Guimerà– i després va anar al Passeig de Pere III amb el nom d'El Porvenir.

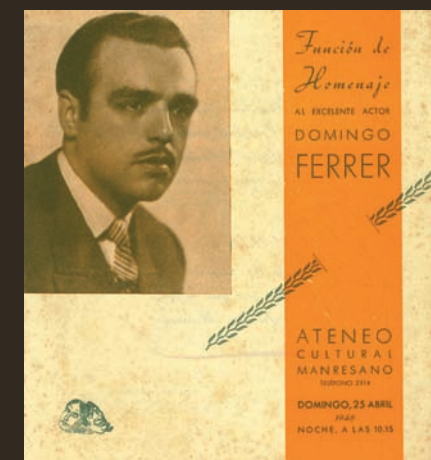
A l'**Ateneu Obrer**, que funcionava també com a escola, s'hi van fer tot tipus de representacions teatrals i espectacles, des de circ a *varietés* i música, passant per cinema, jocs florals, entre altres. Com a exemple l'homenatge que es va fer el 19 de març de 1932 al polifacètic Apel·les Mestres.

L'actriu manresana Maria Matilde Almen-dros va debutar al món del teatre el 1937 amb 15 anys, amb el grup juvenil *Primavera*, que tenia la seu a l'**Ateneu**. El mateix any s'hi va representar *L'hostal de la Glòria*.

Clausurat el 1939, el local va reobrir provisionalment l'any següent com a Salón Recreo i va reprendre les activitats pròpies de l'entitat l'any 1941 amb el nom, per ordre governativa, d'Ateneo Cultural Manresano.

Entre 1923 i 1953 aquest recinte va acollir els primers estudis de l'emissora Ràdio Manresa, que retransmetia actuacions de ràdio-teatre. També el grup Art Viu, el Cercle Artístic de Manresa i el grup Arte, Alegria y Caridad hi van tenir el seu local. A finals del segle XX l'**Ateneu** es va tancar, però va reobrir el 2001 reconvertit en un restaurant, amb teatre i sala d'exposicions, una etapa que va acabar el 2010. Després d'una dècada tancat, el 2020 ha obert de nou com a restaurant.

A la pàgina anterior, una imatge de l'entrada a la finca, feta el 1959. Les dues són del concert d'una banda de marines nord-americans que van venir a Manresa el febrer de 1961 (Arxiu Jaume Pons).

A dalt, imatge de l'entrada a l'Ateneu, amb el rètol en català, els anys trenta (ACBG). A sota a l'esquerra, cartell del 3r Concurs de Teatre Amateur de 1934. I a la dreta, programa de mà de la representació de *Terra baixa*, l'abril de 1948, en homenatge de Domènec Ferrer (Arxiu Pons).

Fotografies de la platea i de la façana del local, situat al carrer de la Mel, número 5 de Manresa (Arxiu Guardiola-Tobella).

LOCAL DEL CASAL REGIONALISTA I LES CONGREGACIONS MARIANES 1888-1960

El Casino Artesano, fundat el 1879, es va establir al carrer de la Mel, 5 on hi havia l'Hostal del Sol l'any 1888 i el va dotar d'una sala de ball, despatxos i altres espais. L'edifici va ser projectat per l'arquitecte Pere Samsó Heras, i poc abans de 1904 l'entitat va encarregar-ne una remodelació a l'arquitecte Ignasi Oms i Ponsa. El nou local es va inaugurar el dia de Sant Joan del mateix any.

El Casino Artesano va utilitzar el local fins al 1916, quan es van traslladar al Passeig de Pere III. El 1929 s'hi va instal·lar el **Casal Regionalista**, provinent precisament del Passeig i es va construir un gran escenari a l'antiga sala de ball que els va permetre continuar la tradició de les representacions teatrals. L'edifici del carrer de la Mel fou confiscat pel POUM el 1936.

El 1940 s'hi van establir les **Congregacions Marianes**, organització religiosa vinculada als Jesuïtes de la Cova de Sant Ignasi. La seva arribada es va celebrar el 19 de maig de 1940, diada de les congregacions, amb una vetllada literària i musical. Al cap d'un mes, el 29 de juny de 1940, el local va acollir la primera representació teatral amb *El niño mártir de México* i el sainet *El tío de Buenos Aires*.

El teatre tenia capacitat per a 200 persones però es va ampliar fins a 500. També es va habilitar una sala de jocs de taula i cafè, vestidors, acadèmia, pati, serveis, capella, biblioteca i el despatx del director, el pare Torra. S'hi van organitzar obres teatrals, vetllades literàries i musicals, conferències, cinema, *Els Pastorets*... Des de 1957, aquest espai també va acollir les sessions de cinefòrum organitzades per Cineclub, que s'havia creat el 1955. El gener de 1960 les **Congregacions Marianes** van haver d'abandonar el local per un conflicte amb la propietat de l'edifici i van decidir construir la **Sala Lloïola**, inaugurada deu mesos després al solar on hi havia hagut l'església de Sant Ignasi, enderrocada durant la guerra civil.

A dalt, octaveta de la inauguració del cinema, el 23 d'octubre de 1954. I cartell d'una sessió de cinema infantil i d'un concert de sardanes de l'any 1963 (Arxiu Jaume Pons).

La fotografia de la dreta recull la cua d'un diumenge de 1969 (Foto - Arxiu A. Quintana).

CINEMA AVENIDA 1954-1983

El cinema **Avenida** es va inaugurar el 23 d'octubre de l'any 1954. L'arquitecte Josep Firmat Serramalera el va projectar per encàrrec de la família Clotet, que es dedicava al negoci del gra. L'edifici es va construir als baixos del número 15 de l'aleshores *Avenida del Generalísimo*, ara Muralla de Sant Domènec.

La sala presentava dues singularitats: la platea no era recta, sinó que feia una mica de curvatura; i la família Clotet, propietària del cinema, hi tenia una llotja. A la inauguració de l'**Avenida** s'hi van projectar les pel·lícules *Murió hace quince años*, protagonitzada per Paco Rabal, casat amb l'actriu manresana Assumpció Balaguer, i també *Capitán China*.

Anys més tard, l'empresa Padró –que ja gestionava altres cinemes a Manresa– va llogar el negoci, i s'hi projectaven les mateixes pel·lícules del cinema **Cataluña** en programa doble però en sentit invers. Ha quedat en el record les anades i vingudes d'un noi amb

bicicleta o d'un home amb un carretó, que treballaven per la casa Padró, transportant les bobines de les pel·lícules entre l'**Avenida** i el **Cataluña** i viceversa. Era un cinema que només obria diumenges i festius.

L'activitat principal a l'**Avenida** va ser el cinema, però el local va acollir també en alguna ocasió altres esdeveniments. El 22 d'abril de 1963 i per celebrar que Manresa era Ciutat Pubilla de la Sardana s'hi va organitzar un concert de sardanes amb dues cobles: la Coblà Barcelona i la Coblà La Principal de la Bisbal. Durant els anys de la Transició el cinema **Avenida** també va acollir diversos actes polítics.

Va tancar portes el 1983 i, al cap de pocs anys, el cinema es va reconvertir en pàrquing, ús que conserva actualment.

A dalt, fotografia d'un míting polític celebrat l'any 1935 (ACBG). A la foto petita, entrada al teatre Conservatori, que fins l'any 1962 era per la Muralla de Sant Domènec (ACBG). El cartell d'aquesta pàgina anuncia cinema i varietats amb el teatre col·lectivitzat (novembre de 1937) (Arxiu Josep Sanz).

A l'altra pàgina, cartell de la inauguració de la temporada, el setembre de l'any 1908 (ACBG).

TEATRE CONSERVATORI 1878

L'any 1849 l'Ajuntament de Manresa va demanar a l'Estat que cedís a la ciutat l'espai que ocupava el pati i el claustre de l'antic convent dels dominics de Sant Pere Màrtir per fer-hi un "Conservatorio de música y declamación".

Un cop concedida la cessió de l'espai, l'Ajuntament va impulsar la constitució d'una junta d'accionistes perquè es fes càrrec de la construcció del **Conservatori**. El 1876 es van iniciar les obres, sota la direcció de l'arquitecte Josep Torras Argullol i el 9 de novembre de 1878 se'n va fer la inauguració, amb la representació de l'obra *Un drama nuevo*.

El **Conservatori** ha estat durant molts anys el teatre més important de la ciutat i és un dels pocs teatres en forma de ferradura

que es conserven a Catalunya. Inicialment tenia una platea i tres pisos i s'hi accedia per la Muralla de Sant Domènec.

Al **Conservatori** s'hi han fet les obres de teatre més significatives, *varietés*, concerts, cant coral, òpera, sarsuela, dansa, jocs florals, balls, mítings, *Els Pastorets*, Innocentades, etc. i també cinema. De fet, el **Conservatori** va ser el primer local de Manresa on es va projectar el que en podríem denominar "cinema". Era el 27 de desembre 1896 i la premsa anunciava el gran esdeveniment del "Kinematógrafo" qualificant-lo d'invent sensacional "última y sublime creación de la inteligencia humana". Des de 1907 i fins el 1988, el **Conservatori** va oferir una programació estable de cinema.

Entre el 1929 i 1936 va acollir, conjuntament amb el **Kursaal**, una programació teatral organitzada per l'entitat Els Amics del Teatre. L'actriu Margarida Xirgu hi va representar *Fuenteovejuna* l'octubre de 1935. Durant el període de la guerra civil el teatre va ser col·lectivitzat. El 1954 l'Ajuntament va cedir el teatre a l'empresa Cabot de la família Padró.

L'estructura actual del teatre és el resultat de les obres que s'hi van portar a terme entre 1959 i 1962 i que van servir per abaixar la platea i guanyar un pis. També es va desplaçar l'accés principal de la Muralla de Sant Domènec a l'actual carrer de Mestre Blanch.

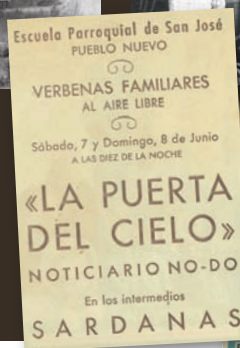
L'any 1988 l'Ajuntament, al mateix temps que va comprar el **teatre Kursaal**, va recuperar la gestió del **teatre Conservatori** que va passar a ser municipal. El 1995 va néixer l'associació cultural El Galliner, amb l'objectiu de recuperar el **teatre Kursaal** i també d'oferir una programació municipal estable de teatre i dansa. L'entitat va programar al **Conservatori**, entre el 1996 i el 2006, i va revitalitzar la difusió de les arts escèniques.

Amb la reinauguració del **teatre Kursaal** el 2007, el **teatre Conservatori** va reduir l'activitat, però continua tenint una intensa programació d'espectacles: Imagina't, Platea Jove, Anem al Teatre... a més de moltes altres iniciatives socials i culturals.

A dalt a l'esquerra imatge de l'any 1903, quan es començava a construir l'església i el local parroquial (ACBG). A la dreta, representació d'*Els Pastorets*, l'any 1944 (Foto i Arxiu Pere Padró). I octavetes de sessions de cinema de l'any 1956, cedida per Josep Sanz.

LOCAL NOSTRA LLAR DEL POBLE NOU 1942

El grup Teatre Parroquial de Sant Josep del Poble Nou va començar l'activitat al primer pis del número 40 del carrer de Sant Josep de Manresa per Nadal de 1942, amb la representació de la versió en castellà d'*Els Pastorets* protagonitzats per Bato i Borrego. Dos anys més tard, el 1944, van posar en escena *Els Pastorets* de Folch i Torres, que s'hi han representat fins a l'actualitat.

El 1948 el teatre i la sala d'actes es van traslladar del primer pis a la planta baixa del mateix edifici. El 1983 van tornar a canviar d'espai, aquest cop per instal·lar-se a l'altra banda del carrer, als baixos dels nous locals parroquials i la nova església. Llavors el col·lectiu va prendre el nom de Grup Escènic Nostra Llar del Casal Parroquial de Sant Josep del Poble Nou.

Entre els anys 1950 i 1960, a part de les representacions teatrals, els diumenges a la tarda i

en períodes de catequesi, el local acollia sessions de cinema per a infants. Durant aquest període, els dissabtes d'estiu al vespre també s'hi projectaven pel·lícules per a tots els públics a l'aire lliure i, en cas de pluja, a la sala d'actes.

Des dels orígens i fins a l'actualitat s'hi han fet centenars d'obres de teatre, festivals musicals, sarsueles, cant coral, pallassos, innocentades, cinema... Els primers anys les representacions teatrals no permetien barrejar homes i dones, de manera que les feien o bé només homes, o bé només dones.

Algunes de les produccions del Grup Escènic Nostra Llar s'han representat en escenaris d'altres poblacions o de la mateixa ciutat. És el cas de *Flor de Nit* o *L'Hostal de la Glòria*, que es van poder veure a la sala petita del **Teatre Kursaal**.

Actualment, el **local Nostra Llar del Poble Nou** acull una programació estable, i manté la representació anual d'*Els Pastorets* i una actuació teatral als voltants de Sant Josep, la Festa Major del barri.

ALTRES ESPAIS ESCÈNICS

TEATRES I CINEMES VINCULATS A L'ESGLÉSIA

A la segona meitat del XIX i tot el segle XX es van obrir a la nostra ciutat una gran quantitat de teatres i, més endavant, cinemes.

L'origen d'aquests espais d'oci i diversió foren molt diversos, la majoria deuen el seu origen a la iniciativa privada local o forana però també a societats culturals i recreatives com ateneus, casinos, grups corals; a centres educatius; partits polítics i, més endavant, iniciatives d'associacions de veïns entre altres.

L'Església va ser també una institució que va fomentar el teatre i el cinema, principalment, entre els joves com un element de propagació de la fe catòlica. Si bé en alguns moments es va considerar el teatre i cinema com elements perillosos per a la formació del jovent; molt aviat es va veure la seva importància didàctica. Des de les diferents parròquies es van promoure les activitats teatrals amb representacions d'alt contingut religiós i la projecció de pel·lícules moralment correctes.

Entre finals del XIX i mitjans del XX es van obrir espais entre els que cal destacar la **Joventut Catòlica**, la **sala Montserrat**, els **fejo-cistes** i després els **locals parroquials de la Seu**, la **Sagrada Família**, el **Poble Nou**, **Sant Pau**, **Mion** o **Casa Caritat**, entre altres.

EL PASSEIG, ESPAI D'OCI I DIVERSIÓ

El Passeig de Pere III es va planificar i urbanitzar a la segona meitat del segle XIX i marca un dels eixos de creixement de la ciutat industrial que va ser inaugurat l'estiu de 1891.

Quan es va urbanitzar el primer tram del Passeig es va produir un canvi i la funció socialitzadora es va desplaçar dels carrers senyorials del XIX (l'eix Sobrerroca - Plaça

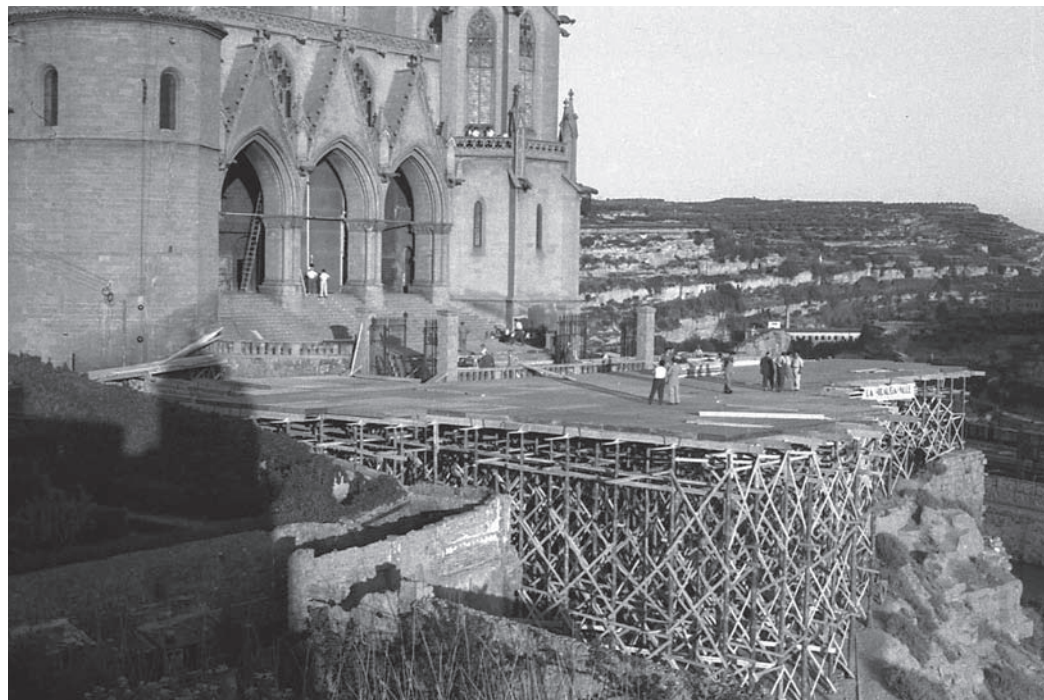
Major - Sant Miquel - Plana - Born) al nou carrer obert amb una nova mentalitat, el passeig. Un passeig ample, arbrat, pla, orientat a migdia i molt diferent de la tipologia dels carrers estrets, irregulars i costeruts de la ciutat medieval. El Passeig de Pere III es va convertir en un símbol d'identitat de la col·lectivitat i punt d'oci, entès com el fet d'estar-se sense fer res. Per això s'hi van instal·lar quioscos (tres dels quals encara perduren), bars, terrasses i les històriques cadires.

Però també en un espai de diversió. I des dels primers temps van aparèixer en aquest primer tram del passeig locals d'esbarjo com cafès, petits parcs d'atraccions, teatrets, cinemes, envelats, glorietses per a audicions musicals -moltes, els diumenges al matí a càrrec de la banda militar de la caserna del Carme-, places de toros, etc. Primer com a construccions efímeres, però després espais fixes amb noms com els **pavellons Carrusel**, **Iris Sport**, el **xalet Catalunya**, **cinematògrafs Cabañal** i **Gaumont**, etc., a semblança -salvant les distàncies- a les dels Champs-Élysées de París o el passeig de Gràcia de Barcelona.

ELS TEATRES A L'AIRE LLIURE

A la segona meitat del XIX i començament del XX el teatre va ser un dels principals espectacles d'oci i diversió dels manresans i manresanes. Molts d'aquests equipaments eren construccions efímeres de fusta o de lona que s'instal·laven durant uns dies o mesos en solars fora de les muralles o en algunes places de la ciutat i al cap d'un temps tancaven.

També s'acostumaven a obrir parcs d'atraccions i jardins d'esbarjo els mesos d'estiu, des de Pasqua fins a finals de setembre. L'estiu del 1877 es va obrir els **Jardins del Buen Retiro**, al carrer de Llusa, amb un teatre amb llotges, glorieta per a una banda i atraccions. Va funcionar fins el 1893, quan el solar va ser ocupat per la Companyia d'Electricitat Manresana (CAME), més tard l'Anònima. L'any 1915 es va inaugurar el **Catalònia**

A dalt a l'esquerra, Xalet de Casa Caritat als anys vint. La foto del costat correspon a l'espectacular muntatge 'La hidalga del Valle', amb la participació de prop de 700 persones (Arxiu Jaume Pons). La de baix a l'esquerra, espectacle a la Plaça de Toros (Arxiu part. Paquita Blanch). I a la dreta *Els pastorets* al teatre parroquial de la Seu, l'any 1944 (ACBG). El cartell -de l'any 1902- és del cinematògraf Gaumont, instal·lat al passeig de Pere III (ACBG).

Park (a la zona dels actuals carrers d'Alcalde Armengou, Poeta Mistral i Barcelona), un jardí d'esbarjo amb diferents tipus d'atraccions mecàniques, camp de futbol, pista de patinatge, glorieta per a concerts, teatre, cinema, sala de ball, cafè, restaurant i confiteria, i fins i tot, una plaça de toros. Va tancar al cap de pocs anys.

Altres espais on hi va haver instal·lacions provisionals foren les Mandongueres (cinema), Infants (cinema), el parc de la Seu (Teatre Natura amb plantes exòtiques), passeig (places de toros i teatrets) entre altres, i a la postguerra, un teatret a la plaça Catalunya o espectacles els dissabtes a la nit i diumenges a la tarda a la piscina municipal.

Però un dels espectacles a l'aire lliure que va tenir més ressò va ser l'obra *La hidalga del Valle*, que es va representar a les escales de la basílica de la Seu del 15 al 18 d'agost de 1954 amb la participació de set-centes persones membres de les entitats culturals de la ciutat i sota la direcció d'Esteve Polls.

EDICIÓ I DISSENY: Ajuntament de Manresa

TEXT: Francesc Comas Closas i Associació Cultural El Galliner

FOTOGRAFIA PORTADA: Interior del teatre Nou, en funcionament del 1906 al 1929, situat al número 21 del passeig de Pere III (Arxiu Jaume Pons) / FOTOGRAFIA DE LA PÀGINA 2: Platea del cinema Olimpia (Arxiu part. Jordi Padró)

IMPRESSIÓ: INOM SA

Una iniciativa d'El Galliner amb el suport de l'Ajuntament de Manresa.
Manresa, febrer de 2021

Un passeig per teatres i cinemes de Manresa

Aquest opuscle recull una part del projecte que l'**Associació Cultural El Galliner** ha portat a terme per recopilar informació dels prop de 100 teatres i cinemes que hi ha hagut a Manresa des de mitjans del segle XIX fins a finals del segle XX. A partir d'una crida ciutadana i de la col·laboració de persones i institucions s'han pogut recollir més de 800 fotografies, cartells, programes... i també s'han fet més de 50 entrevistes a persones vinculades al món del teatre o del cinema en l'àmbit local. Tot el projecte, que inclou itineraris i rutes, audioguies, activitats educatives... està recopilat als webs a memoria.cat i teatresicinemesdaManresa.cat.

